

Кулішов М.В.

здобувач, Харківська державна академія
дизайну і мистецтв

ЕРГО-ДИЗАЙНЕРСЬКІ ПРИНЦИПИ ГУМАНІЗАЦІЇ СЕРЕДОВИЩА ВИДОВИЩНИХ ТА СПОРТИВНО- ОЗДОРОВЧИХ КОМПЛЕКСІВ ДЛЯ ІНВАЛІДІВ

Анотація: розглядаються принципи формування архітектурно-планувальних рішень спортивно-оздоровчих комплексів для інвалідів. А також аспекти створення ергономічного і раціонального внутрішнього та зовнішнього просторів на основі досліджень вітчизняної і зарубіжної практики проектування даних об'єктів.

Ключові слова: видовищні та спортивні споруди, людина інвалід, гуманізація середовища.

Аннотация: рассматриваются принципы формирования архитектурно-планировочных решений спортивно-оздоровительных комплексов для инвалидов. А также аспекты создания эргономического и рационального внутреннего и внешнего пространства на основе исследований отечественной и зарубежной практики проектирования данных объектов.

Ключевые слова: зрелищные и спортивные сооружения, человек инвалид, гуманизация среды.

Anotation: covers the principles of forming the architectural and planning solutions for sports and recreation centers for the disabled. As well as aspects of creating an ergonomic and efficient internal and external spaces on again studies of domestic and foreign design practice such objects.

Keywords: entertainment and sports facilities, persons with disabilities, humane environment.

Актуальність проблеми. В останній час актуалізується питання визнання України як гідного партнера на міжнародній арені, про вступ її до Європейського Союзу. Особливо таке питання гостро стоїть у зв'язку із проведенням чемпіонату по футболу «Євро-2012». Можна говорити про стрімкий економічний зріст, зміни у політичній системі, проте, перш за все, значення має соціальна сфера, рівень якої безпосередньо впливає на рівень життя населення. Сама інфраструктура міста, що створювалася роками, в деякому значенні цього слова, нехтує людьми із обмеженими можливостями. Ліфти у будинках, багато сходові марші біля входу в магазини та кінотеатри, тротуарні бордюри – список далеко не повний. І все це стає для інвалідів перешкодою до нормального життя, спілкування та відпочинку.

Зв'язок роботи з важливими науковими й практичними завданнями. Дослідження проведено відповідно до плану науково-дослідницької роботи Харківської державної академії дизайну та мистецтв й перебуває в колі наукових досліджень кафедри інтер'єру та обладнання, що покликані вивчати можливості гуманізації архітектурного середовища.

Аналіз останніх публікацій. Серед вітчизняних досліджень цього напрямку останніх років можна віднести роботи І.О. Данчака [1], М.В. Шолуха [2], Я.С.Родик [3], В.П. Мироненка [4] та ін. В Росії цією проблематикою займалися Л. С. Котлярова [5], Б.Л. Крундишев [6], Е.Г. Леонтева [7], А.Я. Нікольська [8]. Надруковано велику кількість нормативно-регламентуючих документів та стандартів [9,10].

Результати дослідження. У державних будівельних нормах зазначено про необхідність забезпечення вільного доступу для інвалідів, в тому числі для людей, що користуються кріслами-колясками, до всіх громадських будівель і споруд. Проте зроблено для цього надто мало. Поряд із спортивними комплексами для інвалідів професійного спрямування виникає необхідність проектування для них спортивно-оздоровчих комплексів, що надають широкий спектр соціальних послуг. Різка збільшення популярності таких закладів викликано, як процесами урбанізації, так і зростанням значення щотижневого відпочинку. Актуальність теми підтверджується також і бажанням самих інвалідів вести повноцінне життя: займатися спортом, користуватися сферою обслуговування у повній мірі. З самого початку необхідний ерго-дизайнерський підхід до проектування спортивно-оздоровчих комплексів для інвалідів, а також чітке виділення принципів формування їх архітектурно-планувальних рішень (Рис.1,2,3,4,5).

Основа формування спортивно-оздоровчих комплексів – умови розміщення їх у структурі міста. На нових територіях вони виділяються, головним чином, великими площами, різноманітністю головних і периферійних функцій. На вільних площах в структурі забудови, що склалася історично спортивно-оздоровчі комплекси мають, як правило, малі і середні площі, скорочені головні і периферійні функції з орієнтацією на необхідні для даного району міста соціальні потреби.

Надійшла до редакції 14.03.2011

Рис.1,2. В громадських спорудах недостатньо устаткування для пересування інвалідів.

Рис.3. Для інвалідів недостатньо комфортно сконструйовані меблі та устаткування.

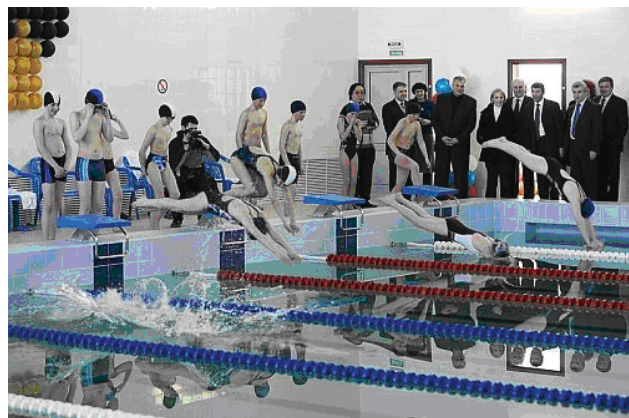

Рис.4. Плавальні басейни пристосовані тільки для здорових людей.

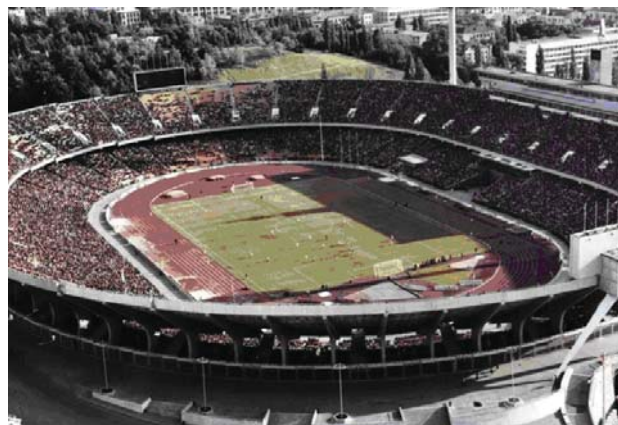

Рис.5. Стадіони не мають пандусів та сходів для інвалідів.

Рис.6. Готелі не мають пристосованих умов для інвалідів.

При розміщенні на реконструйованих територіях спортивно-оздоровчі комплекси характеризуються малими і середніми ділянками, що забезпечують соціальні потреби населення найближчого мікрорайону. Це комплекси з невеликим набором супутніх функцій (спортивний заклад + кафе, перукарня).

У виборі архітектурно-планувального рішення об'єкту велике значення має розміщення його по відношенню до транспортної інфраструктури.

Виділяють острівне положення, що оптимально відзначається на зоровому сприйнятті ком-плексу, забезпечує максимальну транспортну доступність; кутове розміщення, що дає можливість чітко розділити спортивну і культурно-побутову його функції; і одностороннє розміщення вздовж магістралі, що виконує буферні функції для найближчої забудови, тобто композиція підпорядкована композиційному задуму оточуючої забудови.

На територіях спортивно-оздоровчих комплексів необхідно передбачати місця для власних автомобілів інвалідів і зони для спеціалізованого автотранспорту, що їх обслуговує, на відстані не більше 60 м. від входу у будівлю чи споруду. Місця для стоянки власних автотранспортних засобів інвалідів мають бути виділені розміткою і позначені спеціальними символами. Ширина стоянки для автомобіля інваліда має бути не меншою 3,5 м.

Наземні переходи мають бути оснащені спеціальною звуковою сигналізацією, що допомагає сліпим і людям зі слабким зором орієнтуватися в складних умовах великого міста. За об'ємно-планувальною структурою спортивно-оздоровчі комплекси можна поділити на великопрогінні павільйонного типу із вбудованою багатоповерховою частиною, із прибудованою багатоповерховою частиною або із частково вбудованою і прибудованою багатоповерховою частиною.

Виявлено, що об'ємно-просторова структура об'єкту формується залежно від розвитку її функціональних і типологічних особливостей, їх сумісності та ступеню інтеграції. На цій основі сформульовані принципи функціонального зонування, компактності, модульності для вибору архітектурно-планувальних рішень спортивно-оздоровчих комплексів.

Принципи *компактності* передбачають формування об'ємно-просторової структури спортивно-оздоровчих комплексів, враховуючи економію дорогих земель, енерго- і ресурсозбереження. Виходячи з цього, обирають оптимальну поверховість будівлі, схему зонування, а також враховують необхідність використання підземного простору (часто під автостоянки та інші техніко-обслуговуючі приміщення), забезпечують надійність і безперебійну роботу усіх інженерних систем.

Принцип *модульності* визначає раціональні прийоми архітектурно-планувальних рішень спортивно-оздоровчих комплексів, що забезпечує технологічні, конструктивні потреби різноманітних за функціональним призначенням просторових частин будівлі в єдиному об'ємі, а також акустичний комфорт і нормований рівень шуму в різних функціональних зонах комплексу.

Основний принцип формування архітектурно-художнього образу спортивно-оздоровчого комплексу – принцип *глобалізації*. Виявлені подібні умови формування архітектури даних об'єктів у країнах Західної Європи і США (висока щільність забудови, широке застосування великих поверхонь застакнення, освітлення другим світлом, використання сучасних будівельних матеріалів, передових технологій будівництва і т.д.). На основі цього принципу формують масштаб, пропорції, основні стилістичні характеристики комплексів. Архітектурно-планувальну структуру обирають з розрахунку організації оптимальних умов зорового сприйняття.

Реалізація принципу *гнучкості* архітектурно-планувальної структури приміщень об'єкту потребує

прийняття відповідних архітектурних, конструктивних і технологічних рішень, що дає можливість трансформувати простір, швидко перепланувати структуру спортивно-оздоровчого комплексу – добудувати будівлі у плані і у висоту, виконувати інші трансформації за фіксований період часу. Принцип гнучкості забезпечує максимальну ізоляцію і одночасно оптимальну доступність приміщень при різноманітних схемах об'єднання трансформуючих просторів.

Висновки. Отже, в проектуванні спортивно-оздоровчих комплексів для людей з обмеженими можливостями велике значення має виділення загальних конструктивних принципів побудови складу будівлі і її архітектурно-планувальної організації. З самого початку при будівництві необхідно передбачати можливості розширення спортивно-оздоровчих комплексів, створення ергономічно-раціонального внутрішнього і зовнішнього просторів: влаштування пандусів, вертикальних підіймачів, ліфтів для спуску у басейн; принципіально прагнути поєднання відкритих і закритих споруд, та вдалого поєднання комплексу з оточенням, створюючи разом з ним завершений ансамбль.

Література:

1. Данчак І.О. Принципи ергономічного формування архітектурного середовища по-мешкань для інвалідів. – дис... канд. архітектури. – Львів, 2003. – 123с.
2. Шолух М.В. Системні принципи архітектурного удосконалення реабілітаційного середовища промислового міста. – дис... доктора архітектури. – Харків, ХДТУБА, 2010. – 277с.
3. Родик Я.С. Эргономические особенности формирования архитектурной среды реабилитационных центров. – дисс... канд. арх. – Харків: ХДТУБА. 2005. – 177с.
4. Шолух М.В., Мироненка В.П. Место слабых в душе сильных или о нынешних домах-интернатах для инвалидов и престарелых// Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв: Зб. наук. пр. За ред. Даниленка В.Я. – Харків: ХДАДМ, 2008. -№7. – С.153-162.
5. Котлярова Л. С. Архитектура и ассоциативный мир. Сооружения для слепых и слабовидящих //ВНИИТАГ Минстроя России. Сер. Общественные здания: Обзор. информ. – М.,1992. – Вып.3.-40с.
6. Крундишев Б.Л. Зарубежный опыт проектирования объектов соцобеспечения// ВНИИТАГ Минстроя России. – М.,1992.-45с. (жилье здания: О.И.; Вып.3).
7. Леонтьева Э.Г. Доступная среда глазами инвалида. – Екатеринбург: БАСКА, 2009. – 64с.
8. Никольская А.Я. Градостроительные основы формирования системы сданный и сооружений с учетом инвалидов// Архитектура пи инвалиды: Сборник статей и информационных материалов. – Г.: НИИТИАГ,1992.
9. Жилая среда с планировочными элементами, доступными инвалидам. СП 35-102-2001. Одобрено и рекомендовано к применению в качестве нормативного документа Системы нормативных документов в строительстве постановлением Госстроя России от 16 июня 2001г., №71.
10. Проектирование зданий и сооружений с учетом доступности для мало-мобильных групп населения. Общие положения. СП 35-101-2001. Одобрено и рекомендовано к применению в качестве нормативного документа Системы нормативных документов в строительстве постановлением Госстроя России от 16 июня 2001г., №70.